

moksleivis 68 8



Ivlesos elekty, taip pat persipina įvairiausiai žanrai. Tačiau čekų artistai sugebėjo įnešti ir daug savitumo į premoginės programas. Kaip tik čekų estrados teatre gilė naujas žanras — „laterna magika“, čekų programose nėra vienito scenarijus, kas leidžia dažnai keisti atlikėjų sudėtį, kviečti svečius iš užsienio, išbandyti jaunus dainininkus.

Voldemaro Matuškos debūtas Prahoje „Semaforo“ estrados teatre buvo ilin sėkmingesnis. Klaustojus paverčė savotiškas solistų balsų tembras, jomis išvaizda, artistiniai gabumai, laisva laikysena scenoje. O netrukus V. Matuška jau dainavo vos ne visame pasaulyje — mat, plokšteliė su Iržio Šiltros bei Iržio Suchio daina „Tereza“ iš kino filmo „Leigu tūkstantis klarinetų“ paplito milijoniniuose tiražais. Nuo to laiko V. Matuškos šlovė neblanksta. Artistas su pasiekimu koncertuoja, dalyvauja kino filmuose (kai kuriuos jų matėme ir mūsy respublikoje). V. Matuška jau kelių tarptautinių dainos konkursų laureatas, pripažintas vienu geriausiu dainininku šių metų plokštelių firmų mugėje MIDEM Kanu mieste.

Siuo metu V. Matuška filmuojasi iš karto keliuose čekų filmuose. Ateinančių metų planuose — didelės gastrolinės kelionės, jų tarpe ir po Tarybų šalį. Galimas daiktas, jog ir mūsy respublikos estrados mėgėjai turės progos arčiau susipažinti su šiuo puikiu čekų artistu.

THE MONKEES

Mūsy spauda jau ne kartą raše apie naują keistą madą Vakarų pasaulyje. Jaunimas, išvargintas atominio karo grėsmės, kovos dėl savo būvio, neberadamas gyvenimo tikslu, bando protestuoti neįprastomis formomis. Niujorko, Londono, Sanfrancisko gatvėse sutiksime jaunuolius ir merginas su gėlėmis rankose ir plaukuose, besišypsančius vienims, slankiojančius po miestą be jokio tikslu ir užsiėmimo. Tai — „hipiai“, „gėlių vaikai“.

Naujų jaunimo judėjimą turėjo atitinkti ir nauja muzika. Ji atsirado Jungtinėse Amerikos Valstijose. Iš pradžių buvo pavadinta „keistenybe“. Dabar, naujų stiliių įvaldžius ir kai kurioms anglų big-byto grupėms, ši muzika va-



dinama „psichedelik“. Žymiausiai šio stiliaus ansambliai: amerikiečių trupės „Mothers of Invention“, „The Who“, „The Monkees“, anglų „The Move“.

Ansamblis „The Monkees“ („Beždžionės“) susikūrė gana neįprastai. Viena amerikiečių televizijos kampanija, matydama nepaprastą „Bitly“ pasiekimą, nutarė sudaryti panašų ansamblį ir JAV. Buvo paskelbtas konkursas. Iš kelių tūkstančių kandidatų atrinko keturis mokinčius dainuoti bei groti gitara jaunuolius. Tai anglų kilmės Deividas Džonsas ir trys „gryni“ amerikiečiai — Mikel Nesmitas, Peteris Torkas ir Mikis Dolenzas. Kelis mėnesius repetavęs, ansamblis pradėjo reguliarai dalyvauti televizijos laidose, išleido pirmąsias plokštelių. Jas greit išpirkdavo, todėl ansamblis nutarė įgroti didelę ilgai gojantį plokštelių su pačiomis populariausiomis savo dainomis („Meet the Monkees“). Šios plokštelių tiražas vien JAV pasiekė retą skaičių — 3.200.000 egzempliorių.

Pavykus pirmiesiems įrašams, ansamblis pradėjo ieškoti originalaus stiliaus, kuris skirtų jį nuo kitų ansamblų, jų tarpe ir nuo „Bitly“. Vis besivystantis hipis judėjimas reikalavo naujos muzikos, naujų išraiškos priemonių. „The Monkees“ koncertuose vis dažniau panaudojami įvairūs šviesos efektai, ūžesys, švilkimas, vis dažniau ir kolektivo nariai scenoje elgiasi labai keistai. Mat, ansamblio dalyviai, kaip ir daugumas „gėlių vaikų“, didelėmis dozėmis vartojo narkotikus, ypač Amerikoje išreklamuotą „stiprinantį preparatą“ LSD. Taip paramu „The Monkees“ tapo „psichedelik“ srovės big-byto muzikoje atstovu. Pavyko gastrolės Anglijoje, kur vien Londone per tris dienas ansamblio koncertuose apsilankė 50.000 žiūrovų; kolektyvo įrašai ir toliau perkami milijoniniuose tiražais — vien 1967 metais ansambliui buvo įteiktos šešios simbolinės auksinės plokštelių (už įrašus, kurių parduota daugiau kaip milijonas egzempliorių). Šiuo metu galima drąsiai

tvirtinti, jog „The Monkees“ — populiarusias „psichedelik“ ansamblis.

„Psichedelik“ srovė big-byto muzikoje nepaprastai prieštarinė. Kas joje yra teigiamo ir kokie jos trūkumai? Šio stiliaus dažnų turinys dažnai turi gilią socialinę prasmę. „Gėlių vaikų“ dainos dažniausiai kviečia visus žmones mylėti vienas kita, niekada nespresti konfliktų jéga, kai rasis, jų simbolis — gėlė — reiškia taiką, laimę ir draugystę. Labai dažnai tekstai būna tiek politiskai aštrūs, nukreipti prieš rasię nelygybę, barbarišką karą Vietnamo, jog Jungtinėse Amerikos Valstijose „psichedelik“ ansamblio koncertai buvo ne kartą uždrausti, televizijos bei radijo kampanijos nutraukdavo šių kolektyvų pasirodymus.

Patį šios krypties ansamblį muzika nedaug kuo skiriiasi nuo išprastinio big-byto. Tik čia dar panaudojami techniniai-garsiniai efektai: prijungiamas antras balsas, magnetofono juosta sukama į priešingą pusę. Be to, į magnetofono juostą įrašomi ir transliuojami keliausdešimt kartų su stiprinti keisti garsai, sakysime,

skutimosi mašinėlės burzgimas, širdies plakimas.

Tačiau daugiausia „psichedelik“ ansambliai nuo kitų big-byto trupių skiriasi savo elgsena scenoje. Stengiamasi, kad salė atsidurtų ekstazėje. Narkotikų apnuodytu nervai labai jautrai reaguoja į supančią aplinką ir, vos pasirodžius „dievams“ — ansamblio dalyviams, kyla toks triukšmas, jog apie ramą lyrišką muziką nebegali būti net klaus. Milžiniški prožektoriai, tai paliekantys salę visiškoje tamsoje, tai sviedžiantys tūkstančių volų srovę tiesiai žiūrovams į akis, dar labiau paastrina atmosferą. Ansamblis pradeda koncertą. Paskutiniai technikos pasiekimai — garsiakalbiai sukelia tokį triukšmą, jog normaliam žmogui sunku jį pakelti. Koncerto metu ir ansamblį dalyvius pagauна ekstazė. Tai pasireiškia įvairiausiais būdais. „The Monkees“ solistai kartais koncerto metu ima mėtyti į publiką viską, kas pakliūva po ranka: savo rūbus, kėdes, gitaras. Daiktai tuoju pat tampa fanatikų „talismanais“. „The Who“ ir „The Move“ dažnai bekoncertuodami padega gi-

taras, mušamujų instrumentų komplektą ir, iš Jungę visus projektorius, groja ant jų, kol įmanoma. Po to degančios gitaros metamos į žiūrovų salę — nesvarbu, jog keletas žmonių sužalojama, už tai pelnas iš koncerto skaičiuojamas tūkstančiais dollarių. „The Move“ nuėjo dar toliau — vieno koncerto metu scenoje stovėjo automobilis, kurį, nenutraukdami dainos, ansamblio dalyviai daužė ir degino, kai tuo tarpu scenos gilumoje grupė jaunų merginų atlkinėjo striptizą...

Tokių pavyzdžių tūkstančiai. Kiekvienas „psichedelik“ ansamblis stengiasi sugalvoti bet ką, kad tik jų koncertas skirtysi nuo kitų. Dažnai prieinama iki fanatiškos beprotybės, į aštrus socialinius dainų turinys, reiškiantis kilnias idėjas, nebetenka jokios prasmės. Todėl mielai klaustydami šio stiliaus ansamblį plokštelių, pritardami idėjoms, kurias jie propaguoja, mes visiškai negalime sutikti su formomis, kuriomis šios idėjos pateikiama koncertų salių lankytojams.

L. ŠALTENIS

DŽEIMAS VATMANAS IR KAPITONAS BOIKOTAS

Jūs, tur būt, esate piešę ar braižę ant standaus, balto popieriaus. Kai jo prieikia, parduotuvėje klausiate: „Ar yra vatmano?“ Jeigu pardavėjas jus supras, kad jūs turėtum atsakyti, kad jau du šimtai metų Vatmano nera gyvujų tarpe.

Džeimmas Vatmanas buvo vienos anglų popieriaus fabrikantu dinastijos pradininkas. Jo išrastas popierius visame pasaulyje tapo žinomas kaip Vatmano popierius, o vėliau tiesiog — vatmanas.

Dėl kitokių savybių išgarsėjo anglo Boikoto pavardė. Praėjusio amžiaus 70-taisiais metais Airijoje jis buvo grafo Irno dvaro prievalzas ir savo žiaurumu užsitraukę visų gyventojų neapykantą. Vieną gražią dieną visi grafystės gyventojai nusprendė nutraukti su juo bet kurį bendrė vimą. Iš jo namų išejo tarnai, krautuvėse jam nieko neparduodavo, neį laikinai nebenešdavo laiškų. Ir Boikotas, neišlaikęs tylios valstiečių paniekos, buvo priverstas išsituoti. Be: žodis „boikotas“ pasi-

liko. Iš pradžių kaip airių kovos prieš anglus naujos formos pavadinimas, o vėliau šis žodis plačiai paplito.

E. DAMBRAUSKAS

NELAIMĖS ZENKLAS

Kai burlaivis patekavo į nelaimę, jūreiviai į bangas mesdavo sandariai užkimštus butelius su rašteliais viduje: tegu artimieji sužino, kas juos ištiko ir kur jų ieškoti... Tačiau tik nuoptykių romuose buteliai visada pasiekia savo adresatus. Buvo ir kitų nelaimės ženkli: šaudyvado iš patrankų, leisdavo raketas arba balionus. Praėjusio šimmečio pabaigoje jūreiviams į pagalbą atėjo radiotelegrafas; nuo fada skėstančio laivo šauksmas būdavo girdimas už šimtų kilometrų.

Tačiau dar reikėjo susitarti, kokias ženklais šaukti pagalbos: signalas turėti būti trumpas, lengvai perduodamas ir priimamas. 1903 metais Berlyne į Pirmąjį tarptautinį radiotelegrafo konferenciją susirinko Rusijos, Anglijos, JAV, Vokietijos, Prancūzijos, Italijos ir Austro-Vengrijos

atstovai. Jie pasiūlė naudotis ženklu „SSDDDD“. Tačiau daug kam jis pasirodė esąs per ilgas. Pavyzdžiu, italai ir toliau naudosi ženklu „SQD“: „SQ“ — visų radiotelegrafo stocių iškvetimas, „D“ — pirmoji žodžio „pavojingas“ raidė (angliškai „danger“).

1906 metais Antrojoje konferencijoje buvo toliau svarstomas signalo klausimas. Vokietijos atstovas siūlė savo laivų ženkla — „SOE“. Jam nepritarė, nes raidė „E“ perduodama tik vieną tašką, ir ją lengva supainioti su kita ženklais. Todėl „E“ buvo pakeista „S“, ir taip gimė garsusis „SOS“: trys taškai — trys brūkšniai — trys taškai. Vėliau imta aiškinti, jog tai žodžiu „Gelbėkite mūsų sielas“ pirmosios raidės (angliškai „Save Our Souls“).

Išgirdusi šį ženkla, kiekviena radio stotis nutraukdavo darbą, kad neužgožtų skėstančiojo bangos. Kas valandą, nuo 15-osios iki 18-osios ir nuo 45-osios iki 48-osios minutės nutyla visi aparatai, dirbantieji 600 metrų bangai: radiostai klausosi, ar nesigirdi nelaimės signalo.

šviesos efektų, taip pat persipina įvairiausi žanrai. Tačiau čekų artistai sugebėjo įnešti ir daug sėrumo į pramogines programas. Kaip tik čekų estrados teatre gime naujas žanras — „laterna magika“, čekų programose nėra vientiso scenarijaus, kas leidžia dažnai keisti atlikėjų sudėti, kviečti svečius iš užsienio, išbandyti jaunus dainininkus.

Voldemaro Matuškos debiutas Prahos „Semaforo“ estrados teatre buvo itin sėkmingas. Klaustojus pavergė savo šokas solisto balso tembras, įdomi išvaizda, artistiniai gabumai, laisva laikysena scenoje. O netrukus V. Matuška jau dainavo vos ne visame pasaulyje — mat, plokštelié su Iržio Šlitros bei Iržio Suchio daina „Tereza“ iš kino filmo „Jeigu tūkstantis klarnetų“ paplitę milijoniniais tiražais. Nuo to laiko V. Matuškos šlovė neblanksta. Artistas su pasisekimu koncertuoja, dalyvauja kino filmuose (kai kuriuos jų matėme ir mūsų respublikoje). V. Matuška jau kelių tarptautinių dainos konkursų laureatas, pripažintas vienu geriausiu dainininku šių metų plokštelių firmų mugėje MIDEM Kanų mieste.

Šiuo metu V. Matuška filmuojasi iš karto keliuose čekų filmuose. Ateinančių metų planuose — didelés gastrolinés kelionės, jų tarpe ir po Tarybų šalį. Galimas daiktas, jog ir mūsų respublikos estrados mégéjai turės progos arčiau susipažinti su šiuo puikiu čekų artistu.

„THE MONKEES“

Mūsų spauda jau ne kartą rašė apie naują keistą madą Vakarų pasaulyje. Jaunimas, išvargintas atominio karo grėsmės, kovos dėl savo būvio, neberasdamas gyvenimo tikslą, bando protestuoti neįprastomis formomis. Niujorko, Londono, Sanfrancisko gatvėse sutiksime jaunuolius ir merginas su gėlėmis rankose ir plaukuose, besišypsančius vienims, slankiojančius po miestą be jokio tikslio ir užsiémimo. Tai — „hipiai“, „gélių vaikai“.

Naują jaunimo judėjimą turėjo atitikti ir nauja muzika. Ji atsirado Jungtinėse Amerikos Valstijose. Iš pradžių buvo pavadinta „keistenybe“. Dabar, naujų stilių įvaldžius ir kai kurioms anglų big-byto grupėms, ši muzika va-



dinama „psichedelik“. Žymiausieji šio stiliaus ansambliai: amerikiečių trupės „Mothers of Invention“, „The Who“, „The Monkees“, anglų „The Move“.

Ansamblis „The Monkees“ („Beždžionės“) susikûré gana neįprastai. Viena amerikiečių televizijos kampanija, matydama nepaprastą „Bitlų“ pasisekimą, nutaré sudaryti panašų ansambli ir JAV. Buvo paskelbtas konkursas. Iš kelių tūkstančių kandidatų atrinko keturis mokančius dainuoti bei groti gitara jaunuolius. Tai anglų kilmės Deividas Džonsas ir trys „gryni“ amerikiečiai — Miké Nesmitas, Peteris Torkas ir Mikis Dolenzas. Kelis mėnesius repetavęs, ansamblis pradėjo reguliarai dalyvauti televizijos laidose, išleido pirmąsias plokštėles. Jas greit išpirkdavo, todėl ansamblis nutaré įgroti didelę ilgai gojančią plokštelię su pačiomis populariausiomis savo dainomis („Meet the Monkees“). Šios plokšteliés tiražas vien JAV pasieké retą skaičių — 3.200.000 egzempliorių.

Pavykus pirmiesiems įrašams, ansamblis pradėjo ieškoti originalaus stiliaus, kuris skirtų jį nuo kitų ansamblių, jų tarpe ir nuo „Bitlų“. Vis besivystantis hipie judėjimas reikalavo naujos muzikos, nauju išraiškos priemonių. „The Monkees“ koncertuose vis dažniau panaudojami įvairūs šviesos efektai, ūžesys, švilpimas, vis dažniau ir kolektyvo nariai scenoje elgiasi labai keistai. Mat, ansamblio dalyviai, kaip ir daugumas „gélių vaikų“, didelėmis dozėmis vartojo narkotikus, ypač Amerikoje išreklamuotą „stiprifiantį preparatą“ LSD. Taip parmažu „The Monkees“ tapo „psichedelik“ srovės big-byto muzikoje atstovu. Pavyko gasto rės Anglijoje, kur vien Londone per tris dienas ansamblio koncertuose apsilankė 50.000 žiūrovų; kolektyvo įrašai ir toliau perkami milijoniniais tiražais — vien 1967 metais ansambliui buvo išteiktos šešios simbolinės auksinės plokštėles (už įrašus, kurių parduota daugiau kaip milijonas egzempliorių). Šiuo metu galima drąsiai

tvirtinti, jog „The Monkees“ — populiarusias „psichedelik“ ansamblis.

„Psichedelik“ srovė big-byto muzikoje nepaprastai prieštarinė. Kas joje yra teigiamo ir kokie jos trūkumai? Šio stiliaus dainų turinys dažnai turi gilią socialinę prasmę. „Gelių vaikų“ dainos dažniausiai kviečia visus žmones mylėti vienas kitą, niekada nespresti konfliktų jėga, kai kuris, jų simbolis — gėlė — reiškia taiką, laimę ir draugystę. Labai dažnai tekstai būna tiek politiskai aštrūs, nukreipti prieš rasiņę nelygybę, barbarišką karą Vietnamo, jog Jungtinėse Amerikos Valstijose „psichedelik“ ansamblio koncertai buvo ne kartą uždrausti, televizijos bei radijo kampanijos nutraukdavo šiuo kolektyvą pasirodymus.

Pati šios krypties ansamblių muzika nedaug kuo skiriasi nuo įprastinio big-byto. Tik čia dar panaudojami techniniai-garsiniai efektai: prijungiamas antras balsas, magnetofono juosta sukama į priešingą pusę. Be to, į magnetofono juostą išrašomi ir transliuojami keliasdešimt kartų susțiprinti keisti garsai, sakysime,

skutimosi mašinėlės burzgimas, širdies plakimas.

Tačiau daugiausia „psichedelik“ ansambliai nuo kitų big-byto trupių skiriasi savo elgsena scenoje. Stengiamasi, kad salė atsidurty ekstazėje. Narkotikų apnuodyti nervai labai jautriai reaguoją į supančią aplinką ir, vos pasirodžius „dievams“ — ansamblio dalyviams, kyla toks triukšmas, jog apie ramią lyrišką muziką nebegali būti net kalbos. Milžiniški prožektoriai, tai paliekantys salę visiškoje tamsoje, tai sviedžiantys tūkstančių voltų srovę tiesiai žiūrovams į akis, dar labiau paaštrina atmosferą. Ansamblis pradeda koncertą. Paskutiniai technikos pasiekimai — garsiakalbiai sukelia tokį triukšmą, jog normaliam žmogui sunku jį pakelti. Koncerto metu ir ansamblį dalyvius pagauна ekstazė. Tai pasireiškia įvairiausiais būdais. „The Monkees“ solistai kartais koncerto metu imamętys į publiką viską, kas pakliūva po ranka: savo rūbus, kedes, gitaras. Daiktai tuoju pat fampa fanatikų „talismanais“. „The Who“ ir „The Move“ dažnai bekoncertuodami padega gi-

taras, mušamujų instrumentų komplektą ir, išjungę visus projektorius, groja ant jų, kol įmanoma. Po to degančios gitaros metamos į žiūrovų salę — nesvarbu, jog keletas žmonių sužalojama, už tai pelnas iš koncerto skaičiuojamas tūkstančiais dolierių. „The Move“ nuėjo dar toliau — vieno koncerto metu scenoje stovėjo automobilis, kurį, nenutraukdami dainos, ansamblio dalyviai daužė ir degino, kai tuo tarpu scenos gilumoje grupė jaunų merginų atlikinėjo striptizą...

Tokių pavyzdžių tūkstančiai. Kiekvienas „psichedelik“ ansamblis stengiasi sugalvoti bet ką, kad tik jų koncertas skirtuši nuo kitų. Dažnai prieinama iki fanatiškos beprotybės, ir aštrus socialinis dainų turinys, reiškiantis kilnias idėjas, nebetenka jokios prasmės. Todėl mielai klaušydami šio stiliaus ansamblį plokštelių, pritardami idėjoms, kurias jie propaguoja, mes visiškai negalime sutikti su formomis, kuriomis šios idėjos pateikiamas koncertų salių lankytojams.

L. ŠALTENIS

DŽEIMAS VATMANAS IR KAPITONAS BOIKOTAS

Jūs, tur būt, esate piešę ar braižę ant standaus, balto popieriaus. Kai jo prieikia, parduotuvėje klausiate: „Ar yra vatmano?“ Jeigu pardavėjas jus suprastų paraidžiui, jis turėtų atsakyti, kad jau du šimtai metų Vatmano nėra gyvujų tarpe.

Džeimsas Vatmanas buvo vienos anglų popieriaus fabrikantų dinastijos pradininkas. Jo išrastas popierius visame pasaulyje tapo žinomas kaip Vatmanas popierius, o vėliau tiesiog — vatmanas.

Dėl kitokių savybių išgarsėjo anglo Boikoto pavardė. Praėjusio amžiaus 70-taisiais metais Airijoje jis buvo grafo Irno dvaro prievalzas ir savo žiaurumu užsitraukė visų gyventojų neapykantą. Vieną gražią dieną visi grafystės gyventojai nusprendė nutraukti su juo bet kurį bendravimą. Iš jo namų išėjo tarnai, krautuvėse jam nieko neparduodavo, net laiškininkai nebenešdavo laiškų. Ir Boikotas, neišlaikęs tylios valstiečių paniekos, buvo priverstas išvažiuoti. Be: žodis „boikotas“ pasi-

liko. Iš pradžių kaip airių kovos prieš anglus naujos formos pavadinimas, o vėliau šis žodis plačiai paplitė.

E. DAMBRAUSKAS

NELAIMĖS ŽENKLAS

Kai burlaivis patekdavo į nelaimę, jūreiviai į bangas mesdavo sandariai užkimštus butelius su rašteliais viduje: tegu artimieji sužino, kas juos ištiko ir kur jų ieškoti... Tačiau tik nuotykių romuose buteliai visada pasiekia savo adresatus. Buvo ir kitų nelaimės ženklų: šaudydavo iš patrankų, leisdavo raketas arba balionus. Praėjusio šimtmečio pabaigoje jūreiviams į pagalbą atėjo radiotelegrafas; nuo tada skėstančio laivo šauksmas būdavo girdimas už šimtų kilometrų.

Tačiau dar reikėjo susitarti, kokais ženklais šaukti pagalbos: signalas turėjo būti trumpas, lengvai perduodamas ir priimamas. 1903 metais Berlyne į Pirmąją tarptautinę radiotelegrafo konferenciją susirinko Rusijos, Anglijos, JAV, Vokietijos, Prancūzijos, Italijos ir Austro-Vengrijos

atstovai. Jie pasiūlė naudotis ženklu „SSSSDD“. Tačiau daug kam jis pasirodė esas per ilgas. Pavyzdžiui, italai ir foliau naudojosi ženklu „SQD“: „SQ“ — visų radiotelegrafo stočių iškvietimas, „D“ — pirmoji žodžio „pavojingas“ raidė (angliškai „danger“).

1906 metais Antrojoje konferencijoje buvo toliau svarstomas signalo klausimas. Vokietijos atstovas siūlė savo laivų ženklą — „SOE“. Jam nepritarė, nes raidė „E“ perduodama tik vienu tašku, ir ją lengva supainioti su kitaits ženklais. Todėl „E“ buvo pakeista „S“, ir taip gimė garsusis „SOS“: trys taškai — trys brūkšniai — trys taškai. Vėliau imta aiškinti, jog tai žodžių „Gelbékite mūsų sielas“ pirmosios raidės (angliškai „Save Our Souls“).

Išgirdusi šį ženklą, kiekviena radijo stotis nutraukia darbą, kad neužgožtų skėstančiojo bangos. Kas valandą, nuo 15-osios iki 18-osios ir nuo 45-osios iki 48-osios minutės nutyla visi aparatai, dirbantieji 600 metrų banga: radiostai klausosi, ar nesigirdi nelaimės signalo.